

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

6 Vtrum omnes res humanæ subiiciantur legi æternæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

Dei subdit legi eterna: voluntas autem Dei est aliquid eter-
num, ergo est eterna & necessaria legi eterna subduntur.
¶ 2 Præ. Qui quid subijcitur regi, subijcitur legi regis: Filius autem, ut dicitur 1. ad Corint. 15. subiectus erit Deo & Patri, cum tradiderit ei regnum, ergo Filius, qui est æternus, subijcitur legi eterna.

¶ 3 Præ. Lex eterna est ratio divina providentia: sed multa necessaria subduntur divinae providentiæ, sicut permanentia substantiarum incorporearum, & corporum caelestium, ergo legi eterna subduntur et necessaria.

SED CONTRA. Ea quæ sunt necessaria, impossibile est aliter se habere: unde cohibitione non indigent: sed imponitur homini lex, ut cohibeatur a malis, ut ex *supradictis patet, ergo ea quæ sunt necessaria, legi non subduntur.

RESPON. Dicendum, quod sicut *supra dictum est, lex eterna est ratio divina gubernationis. Quæcumque ergo divine gubernationi subduntur, subijciuntur etiã legi eterna: quæ vero gubernationi eterna non subduntur, neque legi eterna subduntur. Horum autem distinctio attendi potest ex his, quæ circa nos sunt. Humanæ enim gubernationi subduntur ea, quæ per homines fieri possunt: quæ vero ad naturam hominis pertinent, non subduntur gubernationi humanæ. Sic homo habeat animam, vel manum, aut pedes. Sic igitur legi eterna subduntur omnia, quæ sunt in rebus a Deo creatis siue sint contingencia siue sint necessaria: ea vero quæ pertinent ad naturam, vel essentiam divinam, legi æternæ non subduntur, sed sunt realiter ipsa lex eterna.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod de voluntate Dei dupliciter possumus loqui. Vno modo, quantum ad ipsam voluntatem: & sic cum voluntas Dei sit ipsa essentia eius, non subditur gubernationi divine: neque legi eterne, sed idem est quod lex eterna. Alio modo possumus loqui de voluntate divina quantum ad ipsam quæ Deus vult circa creaturas, quæ quidam subiecta sunt legi æternæ, in quantum horum ratio est in divina sapientia, & ratione horum voluntas Dei dicitur rationalis: alioquin ratione simplicius magis est dicenda ipsa ratio.

AD SECUNDUM dicendum, quod Filius Dei non est a Deo factus, sed naturaliter ab ipso genitus: & ideo non subditur divine providentiæ, aut legi eterne, sed magis ipse est lex eterna per quandam appropriationem, ut patet per *Aug. in lib. de vera relig. Dicitur autem esse subiectus Patri ratione humanæ naturæ, secundum quam etiam Pater dicitur esse maior eo. Tertium concedimus, quia procedit de necessariis creatis.

AD QUARTUM dicendum, quod sicut *Philoso. dicit in 5. Metaph. Quædam necessaria habet causam suam necessitatis, & sic hoc ipsum quod impossibile est ea aliter se habere, habent ab alio: & hoc ipsum est cohibitio quædam efficacissima. Nam quæcumque cohibentur in communi, intantum cohiberi dicuntur, in quantum non possunt aliter facere, quam de eis disponatur.

¶ Super Questioni 93. Articulum quintum. ARTICULUS V. Vtrum naturalia contingencia sub-
sint legi eterna.

INART. 4. 5. & 6. eiusdem quod nihil aliud occurrit attendendum, nisi quod in 5. articulo notes illud. Nullus proprie loquendo, suis actibus legem imponit, & hoc pro difficultate illa, utrum princeps subdat legibus. ¶ Super

q. 90. arti. 3. ad 2. & q. 92. arti. 2. Art. 1. huius quæst.

Cap. 31. videtur esse tom. 1.

1. q. 22. arti. 2. Et 1. di. 39. q. 2. articulo. cor. et 3. contra ca. 71. ff. 72. & 73. Et ver. q. 5. arti. 3. & 4. Et op. 3. c. 122. n. 13. 136. Et q. 15. c. 15. illoque 16. Et 106. ff. q. 50. arti. 4.

naturalia contingencia. ¶ 2 Præ. Ea quæ obediunt rationi, participant aliquam rationem, ut dicitur in 1. Ethic. Lex autem eterna est summa, ut supra dictum est. Cum igitur naturalia contingencia non participant aliquam rationem, sed sunt irrationalia, ut non subijcuntur legi eterna. ¶ 3 Præ. Lex eterna est efficacissima, sed in naturalibus contingentiis accidit defectus, non ergo subijcuntur legi eterne.

SED CONTRA est, quod dicitur Proverb. 8. Quod circumdabat mari terminum suum, & legem ponebat aquis, ne transirent fines suos.

RESPON. Dicendum, quod aliter est de lege eterna dicendum, & aliter de lege eterna, quæ est lex Dei, enim homines non se extendit nisi ad creaturas rationales homini subijciuntur. Cuius ratio est, quia lex est divina actuum, qui conveniunt subiectis gubernationi alicuius: unde nullus proprie loquendo, suis actibus legem imponit. Quæcumque autem aguntur circa res rationales, non subijciuntur homini subditurum, aguntur actum ipsius hominis moventis hominis res, non irrationalia creatura non agunt seipsas, sed ab aliis aguntur, ut supra habitum est, & ideo rebus irrationalibus homo legem imponere non potest quantumcumque ei subijciuntur: rebus autem rationalibus subiectis potest imponere legem, in quantum suo proprio vel denuntiatione quæcumque imprimunt mentem, ut quandam regulam, quæ est principium agendi. Sicut autem homo imprimunt denuntiatione quodammodo interius principium actuum homini sibi subiecto: ita etiam Deus imprimunt toti naturæ principia propriorum actuum, ideo per hunc modum Deus se præcipere totius naturæ: sicut illud ps. 148. Præceptum posuit, & non precebit, & per hanc etiam rationem omnes motus, & actus totius naturæ, legi eterne subduntur. Unde etiam creaturæ irrationales subduntur legi eterne, in quantum moventur a divina providentia, non autem per intellectum divini præcepti, sicut creaturæ rationales.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod homo non se habet impetio actui principii interius, sed totum ad res naturales, sicut se habet promulgationis, quantum ad homines: quia per legis promulgationem imprimuntur hominibus quodammodo principium humanorum actuum, ut dictum est.

AD SECUNDUM dicendum, quod creaturæ irrationales non participant rationem humanam, nec ei obediunt: patet tamen per modum obedientie ratione divina. Ad plura se extendit virtus rationis divine, quam virtus rationis humanæ. Et sicut membra corporis humani moventur ad imperium rationis, non tamen participant rationem, quia non habent aliquam apprehensionem operum, sed tantum ad rationem: ita etiam creaturæ irrationales moventur a Deo, nec tamen propter hoc sunt rationales.

AD TERTIUM dicendum, quod defectus qui accidit in rebus naturalibus, quamvis sint præter ordinem causarum particularium, non tamen sunt præter ordinem causarum universalium, & præcipue causarum, quæ Deus est, cuius providentiam nihil fugere potest, ut in 1. dictum est. Et quia lex eterna est ratio divine providentiæ, ut dictum est: ideo defectus rerum naturalium legi eterne subduntur.

ARTICULUS VI.

Vtrum omnes res humane subijciuntur legi eterne. AD SEXTUM sic proceditur. Videtur quod non omnes res humane subijciuntur legi eterne. Item enim Apostolus ad Gal. 3. Si Spiritus Dei ducimur, estis sub lege: sed viri iusti, qui sunt filii Dei per

ptionem, spiritu Dei aguntur secundum illud Ro. 8.

Qui spiritu Dei aguntur, hi filii Dei sunt. ergo non omnes homines sunt sub lege aeterna.

¶ 2 Præ. Apostolus dicit ad Rom. 8. Prudentia carnis inimica est Deo, legi enim Dei subiecta non est: sed multi homines sunt, in quibus prudentia carnis dominatur, ergo legi aeternæ, quæ est lex Dei, non subijciuntur omnes homines.

¶ 3 Præ. Aug. dicit in 1. de lib. arb. q. lex aeterna est, quæ mali miseriam, boni uitam beatam merentur: sed homines iam beati, vel iam damnati non sunt in statu merendi, ergo non subijciuntur legi aeternæ.

SED CONTRA est, qd̄ Aug. dicit 19. de ci. Dei. Nullo modo aliquid legibus summi Creatoris ordinationis; subtrahitur, a quo pax vniuersitatis administratur.

RESPON. Dicendum, qd̄ duplex est modus, quo aliquid subditur legi aeternæ, vt ex * supradictis patet. Vno modo, in quantum participatur lex aeterna per modum cognitionis. Alio modo, per modum actionis, & passionis, in quantum participatur per modum interioris principii motiui: & hoc secundo modo subditur legi aeternæ irrationalis creaturæ, vt * dictum est. Sed quia rationalis natura cum eo, quod est commune omnibus creaturis, habet aliquid sibi proprium in quantum est rationalis: ideo secundum vtrumque modum legi aeternæ subditur, quia & horum leges aeternæ aliquo modo habet, vt * supra dictum est: iterum vniuique rationali creaturæ inest naturalis inclinatio ad id, quod est consonum legi aeternæ. Sumus. n. innati ad habendum virtutes, vt dicitur in 2. * Ethic.

Vterq; tamē modus imperfectus quidē est, & quodammodo corruptus in malis, in quibus & inclinatio naturalis ad virtutē deprauat p̄ habitū vitiosum: & iterū ipsa naturalis cognitio boni in eis obtenebrat p̄ passionē, & habitus peccatorū. In bonis autē vterque modus inuenitur perfectior, quia & supra cognitio naturalis boni superadditur eis cognitio fidei & sapientiæ: & supra naturalem inclinationē ad bonū, superadditur eis interioris motiui gratia; & virtutis. Sic igitur boni perfecte subijciuntur legi aeternæ, tanquā semper secundum eam agentes: mali autem subijciuntur quidē legi aeternæ, imperfecte quidem quantum ad actiones ipsorum, prout imperfecte cognoscunt, & imperfecte inclinatur ad bonū: sed quantum deficit ex parte actionis, suppletur ex parte passionis, prout. i. tantum patiuntur, quod lex aeterna dicitur de eis, in quantum deficiunt facere, quod legi aeternæ conuenit. vñ Aug. dicit in 1. de * lib. arb. Iustus sub aeterna lege agere existimo. & in * lib. de catechizandis rudibus dicit, quod Deus ex iusta miseria animarum se deserentium cōuenientissimis legibus inferiores partes creaturæ suæ nouit ordinare.

AD PRIMUM ergo dicendum, qd̄ illud verbū Apostoli pot̄ intelligi dupliciter. Vno modo, ut esse sub lege intelligatur ille, qui nolēs obligationē legis subditur quasi cuidā ponderi, unde * glo. ibidem dicit, qd̄ sub lege est, qui timore supplicii, qd̄ lex minatur, non amore iustitiæ a malo opere abstinere: & hoc modo spirituales viri non sunt sub lege, quia per charitatem, quā Spiritus sanctus cordibus eorum infundit, uoluntarie id quod legis est, implent. Alio modo potest etiam intelligi in quantum hominis opera, qui Spiritus sanctus agit, magis dicuntur esse opera Spiritus sancti, quam ipsius hominis, vnde cum Spiritus sanctus non sit sub lege, sicut nec Filius, vt * supra dictum est, sequitur qd̄ huiusmodi opera in quantum sunt Spiritus sancti non sunt sub lege: & huic attestat qd̄ Apo.

A dicit 2. ad Cor. 3. Vbi Spiritus domini, ibi libertas.

AD SECUNDUM dicendum, qd̄ prudentia carnis non potest subijci legi Dei ex parte actionis, quia inclinatur ad actiones contrarias legi diuine: subijciatur tamen legi Dei ex parte passionis, quia meretur pati penam secundum legem diuine iustitiæ. Nihilominus tamē in nullo homine ita prudentia carnis dominatur, qd̄ totum bonum naturæ corrumpatur: & ideo remanet in homine inclinatio ad agendum ea, quæ sunt legis aeternæ. Habitum est enim * supra, quod peccatum non tollit totum bonum naturæ.

AD TERTIUM dicendum, quod idem est, per quod aliquid conseruatur in fine, & per quod mouetur ad finem, sicut corpus graue grauitate quiescit in loco inferiori, per quam etiam ad locum ipsum mouetur. Et sic dicendum est, quod sicut secundum legem aeternam aliqui merentur beatitudinem, uel miseriam: ita per eandem legem in beatitudine, uel miseria conseruantur, & secundum hoc beati, & damnati subijciuntur legi aeternæ.

QVAESTIO XCIII.

De lege naturali, in sex articulos diuisa.

DEINDE considerandum est de lege naturali.

ET CIRCA hoc queruntur sex.

¶ Primo, Quid sit lex naturalis.

¶ Secundo, Quæ sint præcepta legis naturalis.

¶ Tertio, Vtrum omnes actus virtutum sint de lege naturæ.

¶ Quarto, Vtrum lex naturalis sit vna apud omnes.

¶ Quinto, Vtrum sit mutabilis.

¶ Sexto, Vtrum possit a mente hominis deleri.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum lex naturalis sit habitus.

AD PRIMUM sic proceditur. Videt qd̄ lex naturalis sit habitus: quia vt * Philosophus dicit in 2. Ethic. tria sunt in anima, potentia, habitus, & passio: sed naturalis lex non est aliqua potentiarum animæ, nec aliqua passionum, ut patet enumerando per singula. ergo lex naturalis est habitus.

¶ 2 Præ. Basilius dicit, quod conscientia, siue synderesis, est lex intellectus nostri, quod non potest intelligi nisi de lege naturali: sed synderesis est habitus quidam, ut in primo * habitum est, ergo lex naturalis est habitus.

¶ 3 Præ. Lex naturalis semper in homine manet, vt * infra patebit: sed non semper rō hominis, ad quā lex pertinet, cogitat de naturali lege, ergo lex naturalis non est actus, sed habitus.

SED CONTRA est, quod * Aug. Prima Secundæ S. Tho.

Super Questionis nonagesimam quartam.

IN q. 94. primo notandum est pro intellectu multorum artic. cōter, deinde singillatim dicitur. In cōmuni igitur scito, qd̄ quemadmodum in speculatiuis p̄ter prima principia cōmuniissima, inueniuntur prima principia per se nota in Geometria, in Arithmetica, & c. ita in practicijs præter cōmuniissima præcepta prima, scilicet bonum prosequendum, malum esse uitandum, sunt propria præcepta, et prima in illo in ordine, ita qd̄ vnumquemq; inclinationis naturalis gradū sunt aliqua præcepta prima, ut principia propria per se nota, & reliqua præcepta secundaria, conclusiones ex eis dependentes. v.g. In homine sunt tres inclinationes naturales scilicet ad esse, & uiuere, ad generationem, & ad rationaliter se habendum ad se, & alios: prima p̄cepta in singulis inclinationibus sunt de fine primario illius habendo, conferuando, conseruando; & de illius contrariis uitandis: secunda autē præcepta sunt de fine secundo eiusdem inclinationis, & illius contrariis, & c. et facilitatē, & difficultatē p̄betibus primario fini. v.g. In inclinatione nostra

q. 85. art. 2.

Cap. 5.

p. p. q. 79. art. 11.

Arti. 5. huius q. 92.

Ca. 27. paulo a princ. to. 6.

CC 3 esse